

ВПЛИВ ЦИФРОВИХ ТЕХНОЛОГІЙ НА ПРОЗОРИСТЬ ТА ПІДЗВІТНІСТЬ ОРГАНІВ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ: ПРАВОВІ АСПЕКТИ

Павло Сергійович ЯЦИНА,

*аспірант Харківського національного
університету внутрішніх справ*

Цифрові технології стали невід'ємною складовою сучасного суспільства, трансформуючи способи взаємодії громадян з державними органами. Прозорість та підзвітність виконавчої влади є основними принципами демократичного управління, які сприяють довірі до держави та зменшенню корупційних ризиків. У цьому контексті цифрові інструменти відіграють ключову роль у забезпеченні доступу до інформації, відкритості процесів ухвалення рішень та громадського контролю.

Цифрові технології відіграють ключову роль у модернізації виконавчої влади, забезпечуючи прозорість її діяльності та доступ громадян до інформації. Інструменти, такі як портали відкритих даних, дають змогу громадянам отримувати актуальну інформацію про функціонування державних органів, розподіл бюджетних коштів і процес державних закупівель. Це сприяє формуванню довіри до держави, зменшує корупційні ризики та зміцнює механізми громадського контролю. У сучасних умовах відкритість інформації є одним із базових принципів демократичного врядування, а цифрові платформи стають засобом для його реалізації. Наприклад, українські портали відкритих даних регулюються нормами, які визначають обов'язковість своєчасного оновлення інформації, її структурованості та доступності для широкої аудиторії. Суттєвий внесок у забезпечення прозорості роблять інструменти електронного врядування. Використання цифрових документів, онлайн-сервісів та електронних підписів створює нові можливості для ефективної взаємодії громадян із виконавчою владою. Такі системи, як «Дія», значно полегшують доступ до адміністративних послуг, роблять процеси більш зручними та зрозумілими, а також скорочують час на обробку запитів. Ці цифрові рішення дозволяють мінімізувати корупційні ризики, оскільки вони зменшують кількість безпосередніх контактів громадян із посадовцями. Водночас їх успішне впровадження залежить від наявності чіткої нормативно-правової бази, яка регулює використання цифрових технологій, особливо в аспекті захисту персональних даних та інформаційної безпеки.

На міжнародному рівні країни активно адаптують свої законодавства для підтримки цифрових ініціатив. Наприклад, Європейський Союз розробляє директиви, які сприяють створенню систем відкритого урядування, гарантуючи доступ громадян до інформації та захист їхніх прав у цифровому середовищі. Україна також прагне інтегруватися до цих стандартів, розширюючи спектр цифрових послуг і впроваджуючи принципи відкритості. Важливим етапом є гармонізація національного законодавства з міжнародними нормами, що дозволяє забезпечити ефективність нових те-

хнологій, враховуючи при цьому баланс між прозорістю діяльності державних органів і захистом приватної інформації громадян. Таким чином, цифрові технології стають не лише інструментом підвищення прозорості, але й важливим засобом реалізації громадянських прав у сучасному світі.

Правові аспекти забезпечення підзвітності виконавчої влади через цифрові технології є складною і багатоаспектною сферою, яка стикається з низкою викликів. Одним із ключових питань є необхідність створення нормативної бази, яка б забезпечувала автоматизацію державних процесів. Нерідко законодавство виявляється неготовим до впровадження інновацій, що призводить до нормативної невизначеності або суперечностей. Це ускладнює застосування сучасних цифрових інструментів і створює перешкоди для їх інтеграції у діяльність виконавчих органів. Особливу увагу привертає проблема захисту персональних даних. Використання цифрових платформ для забезпечення підзвітності створює ризики незаконного доступу до конфіденційної інформації або її нецільового використання. Хоча закон України «Про захист персональних даних» встановлює основні правила роботи з персональними даними, практика показує, що існуючих механізмів контролю недостатньо. Недосконалість моніторингових інструментів і відсутність належної відповідальності за порушення цих норм потребують реформування законодавства і посилення санкцій. Додатковий виклик становить забезпечення кібербезпеки. Оскільки органи виконавчої влади використовують цифрові платформи для обробки та зберігання великого обсягу інформації, вони стають потенційною мішенню для кібератак. Для захисту даних та забезпечення стійкості інформаційних систем необхідне впровадження передових технологій безпеки, таких як шифрування даних, багаторівнева автентифікація та системи виявлення загроз. Разом з тим, важливо посилити відповідальність за порушення норм кібербезпеки як на індивідуальному, так і на інституційному рівні. Не менш важливим є подолання цифрової нерівності. Використання цифрових технологій у діяльності виконавчої влади вимагає, щоб усі громадяни мали рівний доступ до інтернету та володіли базовими цифровими навичками. Водночас значна частина населення, особливо в сільській місцевості або серед старших людей, стикається з обмеженнями доступу до цифрових послуг. Це ставить під загрозу участь таких груп у механізмах громадського контролю та процесах ухвалення рішень. Розв'язання цієї проблеми вимагає законодавчих ініціатив, спрямованих на розвиток цифрової інфраструктури, а також впровадження освітніх програм для підвищення цифрової грамотності населення.

На нашу думку, правові виклики, пов'язані із забезпеченням підзвітності виконавчої влади через цифрові технології, мають комплексний характер. Для їх подолання необхідне вдосконалення законодавчої бази, впровадження інноваційних рішень у сфері захисту даних і кібербезпеки, а також розвиток цифрової інклюзивності. Вирішення цих питань сприятиме підвищенню ефективності роботи виконавчої влади та довіри громадян до державних інституцій.

Отже, цифрові технології відкривають нові можливості для підвищення прозорості та підзвітності виконавчої влади, проте їх ефективне впровадження потребує комплексного правового регулювання. Україна має

значний потенціал у цій сфері, про що свідчать успіхи в реалізації електронного врядування та відкритих даних. Однак, залишається низка викликів, таких як захист персональних даних, кібербезпека та цифрова нерівність. Для досягнення балансу між прозорістю, підзвітністю та захистом прав громадян необхідно посилити законодавчу базу та адаптувати її до викликів цифрової епохи. Враховуючи міжнародний досвід, Україна може стати одним із лідерів у впровадженні цифрових технологій у сфері державного управління.